

Dr. Ömer Tuğrul KARA
gevheri76@mynet.com

ÖĞRENCİ MERKEZLİ EĞİTİM VE TÜRKÇE ÖĞRETMENİ

Geçmiş eğitim sistemlerinde bilgi sahibi insan, her konuyu bilen, dışarıdaki öğretileri beyninde saklayabilirdi. Bu nedenle eski eğitim sistemlerinde bilgili insan yetiştirmede mevcut bilgi birikiminin yeni kuşaklara ezberletilerek öğretilmesi, yaşamsal becerilerin hafızaya depo edilmesi gibi yöntemler kullanılmaktaydı. Ancak bu durum günümüzde geçerliliğini yitirmiştir. Çağımızı bilgili insanı bilgiye ulaşmanın yollarını bulur, beynini bilgilerin depolandığı bir yer gibi değil; tersine üreten, sorgulayan bir mekanizma olarak kullanır. Bilginin algılanışının değiştiği günümüzde eğitim sistemlerinin değişimi de

kaçınılmazdır. Klasik ve dogmatik öğretmeni kabul eden geleneksel kaynaklardan gelen alternatif olmayana yöntemleri kullanmaya devam bilgiyi sunan, öğretmen merkezli eğitimmektedir. Bu öğretim yöntemlerinin anlayışı yerine; bilgiyi farklı uygulanması sırasında hangi bilgiyi, niçin kaynaklardan edinen ve sürekli yeniliğalmak zorunda olduğunun bile farkında takip eden öğrenci merkezli eğitim olmayan öğrenci, öğretmenin anlattığı bilgileri belleğine zorla kaydetmeye çalışır. Bunun sonucunda belleğe bilgiyi kaydetme işi öğrenci tarafından dışlanır, öğrenci bu bilgileri amaçsızca hafızasına yerleştirir, kısacası ezberler (Kara, 2000: 2). Oysaki iyi bir Türkçe öğretmeni dersinde kullanabileceği yöntemleri, çağın gereklerine göre uygulayabilmeli, etkili kullanma yollarını bulabilmelidir. Unutulmamalıdır ki Türkçe bilgi değil, beceri dersidir. Öğretmen bilgiyi yüklemekle değil, öğrenciye bilgiyi uygulamayı öğretmekle yükümlüdür. Bu aşamada önemli olan öğrencinin kendisidir. Öğretmen öğrenciyi teşvik etmeli, onu yorumlamaya ve sorgulamaya yönlendirmelidir.

Diğer alanlarda olduğu gibi Türkçe eğitimi alanında da ideal olan öğrenci merkezli eğitim sistemidir. Ancak günümüzde pek çok Türkçe öğretmeni tek otorite olarak

Türkçe konuşma, yazma, okuma ve dinleme olmak üzere dört temel beceri üzerine kurulmuş işlevsel bir derstir. Tüm öğrenci üzerinde bırakacağı olumsuz bu beceriler ezberle, hafızaya yüklemekle kazanılmaz. Öğretmenin müdahaleci tavrı da etkili olmaz. Burada yapılacak şey, öğrencinin ön plana çıkartılmasıdır. Onun birey olarak kendini hissetmesi, edilgen bir konumdan etken bir konuma getirilmesidir. İşte bu aşamada Türkçe öğretmenine büyük görevler düşmektedir. Öğrenciyi kırmadan, incitmeden, ilgi alanlarını dikkate alarak onu konuşmaya, yazmaya, okumaya ve dinlemeye teşvik etmelidir. Türkçe eğitiminde çocuğu hayata hazırlamada konuşma becerisi mühim bir yere sahiptir. Konuşmak; dinleyicilere karşı kimsenin belli bir konu üzerinde söylediği sözlerdir (Karaalioğlu, 1987: 313). Çok konuşan ve soru soran bir öğrenciyi sert bir uyarıyla susturmak çözüm değildir. Onun bu durumu farklı kanallara yönlendirerek çözülebilir. Okullardaki törenlerde ve tiyatro etkinliklerinde konuşmayı seven çocuklara görev vererek bu yönlerini geliştirmelerine destek olunabilir. Hiç konuşmayan, kendini sözlü olarak ifade edemeyen öğrenciler klasik öğretmen merkezli eğitim sistemlerinde en çok zarar görenlerdir. Bu öğrencilerin öğretmenin anlattığı konuyu anlayıp anlamadığı geri bildirimi olmadığı için bir türlü bilinemez. Çocuk bu şekilde bir üst sınıfa geçer ya kalır. Medeni cesareten yoksun bu öğrenci yazılı sınavlarda ne kadar başarılı olursa olsun, sözlü anlatımda geride kalmıştır. Bu eksiklik yetişkinlik döneminde bile kendini gösterecektir: Topluluk önünde konuşamayacak, mülakatlarda heyecanını yenemeyip başarısız olacaktır. Belki sıfatı, zamiri, şiişekilde öğrenmiş olacak; ama kendini sözlü olarak ifade etmede öğrencilikten kalan o eksikliği hep hissedecektir. Sadece konuşmada değil duygu, düşünce ve olayların belli kurallara uygun olarak sembollerle anlatılması şeklinde

tanımlanan yazma becerisinde de klasik öğretmen merkezli eğitim sisteminin etkileri vardır. Tek düze kaynakları kullanan, yaratıcılığı ve yenilikleri rafa kaldıran bir öğretmenin bu becerinin öğretilmesinde başarılı olamayacağı açıktır. Türkçe derslerinde yaratıcı yazma, hikâye tamamlama, yazılanları canlandırma gibi tekniklerin kullanılması ilerde öğrencinin yazma alışkanlığı kazanmasına katkı sağlayacaktır. Okuma sözcüklerin, duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılmasına, kavranmasına ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir (Sever, 2004: 12). Okuma, insanın ileriki yaşlarında bilgiye ulaşmasını sağlayan hayati bir araçtır. Bu sebeple okuma eğitimi öğrenciyi sıkıcı bir konumdan çıkarılmalı, eğlenceli bir hale getirilmelidir. Okuma tiyatrosu, tahmin ederek okuma, tartışarak okuma, eleştirel okuma gibi teknikler kullanılarak bu beceriye öğrencinin dikkati çekilmelidir. Dinleme konuşan ya da sesli okuyan bir kişinin vermek istediği mesajı, tam olarak anlayabilme becerisidir (Özbay, 2006: 5). Çocuğun annesinin karnından itibaren edinmeye başladığı bir beceridir. Dinleme eğitimi denilince akla hemen klasik anlatım yöntemiyle öğrencilere bilgi verilmesi gelir. Öğretmen anlatır öğrenci dinler ve bilgileri hafızasına yığar. Öğretmene göre dinleme becerisi insanın doğasında vardır, bu yüzden de onu geliştirmeye de hiç gerek yoktur. Bazı insanlar doğuştan iyi bir dinleyicidir; ancak bu durumdaki insan sayısı azdır (Cüceloğlu, 2001: 167). Bir Türkçe öğretmenin dört becerinin temelini oluşturan dinleme eğitimi kalıcı bir şekilde öğretmesi gerekir. Öğrencilere dinleme ile ilgili beceri ve alışkanlıkların kazandırılması için eğitim hedeflerinin iyi belirlenmesi ve uygun öğrenme ortamlarının hazırlanması şartıdır. Sınıf ortamında öğrencilerin öğrendiklerini daha iyi hatırlamaları için çok ortamlı

öğrenme durumlarının düzenlenmesi önem taşımaktadır. Sınıf içinde çok ortamlı öğretimin sağlanmasında göze ve kulağa hitap eden görsel-işitsel araçlar yardımcı olmaktadır (Demirel vd., 2001: 71) Bunların içerisinde bilgisayar ve internet vazgeçilmez eğitim araçlarındandır. Öğretmen öğrenciyi bu teknolojiyi göstermeden önce kendisini geliştirmelidir. Bilgisayar kullanımını bilmeyen bir öğretmenin öğrenciyi bu anlamda vereceği hiçbir şey yoktur.

Türkçe işlevsel ve öğrenciyi aktif kılan bir beceri dersidir. Temel becerilerin kazandırılmasında anlatım, soru-cevap gibi klasik yöntemleri içeren öğretmen merkezli bir eğitim modelinin uygulanması yanlıştır. Öğrenci sormalı, araştırmalı ve bildiklerini uygulamaya çalışmalıdır. Öğretmen ise burada teşvik edici, katılımı sağlayıcı ve objektif olmalıdır. Eğer anadili eğitimimizde hedeflediğimiz amaçlara ulaşmak istiyorsak öğrenci odaklı eğitim sistemini Türkçe dersinde uygulamalı ve çağın gerektirdiği alternatif öğretim yöntemlerini kullanmalıyız.

► KAYNAKÇA

- * CÜCELOĞLU, Doğan, (2001), Yeniden İnsan İnsana, İstanbul: Remzi Kitabevi
- * DEMİREL, Özcan vd., (2001), Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Ankara: Pegem A Yayınları
- * KARA, Ömer Tuğrul, (2000), Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- * KARAALIOĞLU, Seyit Kemal, (1987), Yazmak ve Konuşmak Sanatı-Kompozisyon, İstanbul: İnkılâp Kitap Evi
- * ÖZBAY, Murat, (2006), Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I, Ankara: Öncü Basımevi
- * SEVER, Sedat, (2004), Türkçe Öğretimi, Ankara: Anı Yayıncılık

